

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАЛИТЮК ЛІЛІЯ ПЕТРІВНА

АНГЛІЙСЬКІ ПИТАЛЬНІ РЕЧЕННЯ:

СТРУКТУРА. СЕМАНТИКА.

ПРАГМАТИКА

УДК 811.111'367.322(075)
ББК81.2 Англ – 923
К 17

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Протокол №4 від 24. 04. 2014 р.)

Автор

Калитюк Л.П., доцент кафедри германської та романської філології Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук

Рецензенти:

Буніятова І. Р., завідувач кафедри германської та романської філології Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор.

Плоткіна М.Г., доцент кафедри англійської та німецької філології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка кандидат філол. наук .

Грачова І.Є., доцент кафедри англійської філології Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, кандидат філол. наук.

Калитюк Л. П.

К 17 Англійські питальні речення: Структура. Семантика. Прагматика: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Л.П.Калитюк. - К.: Київ ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. - 116 с.

У посібнику висвітлюються структурні, семантичні та прагматичні властивості питальних речень в історії англійської мови (ІХ-XXІ ст.). Окрему увагу приділено прагматичній транспозиції питальних речень в історичній перспективі.

Призначений для філологів, викладачів, аспірантів та студентів старших курсів гуманітарних факультетів університетів.

УДК 811.111'367.322(075)

ББК81.2 Англ –923

Л.П.Калитюк, 2014

Київського університету імені Бориса Грінченка, 2014

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	6
ПЕРЕДМОВА.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАХРОНІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	8
1.1. Питальне речення як об'єкт дослідження у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві	8
1.1.1. Структурні характеристики питального речення	9
1.2. Маркери питальності у діахронічному аспекті	10
1.2.1. Графічний маркер питальності	11
1.2.2. Лексичні маркери питальності.....	12
1.2.3. Порядок слів як маркер питальності	14
1.3. Процедура аналізу мовного матеріалу	18
Висновки	19
Тематика рефератів	19
Питання і завдання до розділу	19
Рекомендована література	21
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ В ІСТОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	25
2.1. Підходи до класифікації англійських питальних речень	25
2.2. Структура простого питального речення в історії англійської мови... ..	27
2.2.1. Інверсований порядок ядерних конститuentів простого питального речення	28
2.2.2. Неповна інверсія ядерних конститuentів простого питального речення	33

2.2.3. Прямий порядок ядерних конститuentів простого питального речення	35
2.2.4. Порядок слів у односкладних простих питальних реченнях	37
2.3. Структура складного питального речення	39
2.3.1. Складнопідрядне питальне речення	39
2.3.2. Складносурядне питальне речення	45
2.4. Структурні особливості еліптичних питальних речень	46
Висновки	49
Тематика рефератів	50
Питання і завдання до розділу	51
Рекомендована література	52
РОЗДІЛ 3. ПРАГМАТИКА ПИТАЛЬНОГО РЕЧЕННЯ	
В ІСТОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.	56
3.1. Прагматичні характеристики питального речення	57
3.2. Питальні речення як МА квеситиви	61
3.2.1. Квеситиви без супутньої іллокутивної сили експресивності	61
3.2.2. Емоційно маркований квеситивний комплекс	66
3.3. Питальні речення як непрямі МА	68
3.3.1. Питальні речення як непрямі МА констативи	69
3.3.2. Питальні речення як непрямі МА експресиви	72
3.3.3. Питальні речення як непрямі МА метакомунікативи	77
3.3.4. Питальні речення як непрямі МА директиви	79
3.3.5. Питальні речення як непрямі МА менасиви	89

Висновки	91
Тематика рефератів	92
Питання і завдання до розділу	92
Рекомендована література	96
Матеріали для додаткового читання	101
Квеситив як засіб встановлення особистості в англійській мови в XII–XVII ст.	101
Прагматика питального речення <i>How are you?</i> в історичному аспекті	104
Глосарій	111
Список джерел ілюстративного матеріалу	114

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

Дат. – датський

Норв. – норвезький

ПР – питальне речення

A – прикметник

Adv – прислівник

AUX – допоміжне дієслово

COMP – комплементаризатор

Det – детермінант (артикуль)

Ес ____ – незаповнена категорія

I – інфінітив

N – іменник

NP – група іменника, іменникова фраза

O – додаток

PP – прийменникова фраза

PRON – займенник

S – речення

S – суб'єкт

V – дієслово

VP – група дієслова, дієслівна фраза

WH – питальний займенник

ПЕРЕДМОВА

Наукові мовознавчі розвідки прагнуть дати відповідь на три питання: "Що?", "Як?" і "Чому?". Щоб дати відповідь на перші два, достатньо звернутися до фактів, приступних для безпосереднього спостереження (у синхронії), відповідь на третє питання вимагає більш серйозного підходу, а саме – діахронічного. Нині мовознавчі студії зосереджені на з'ясуванні природи мовних явищ, відтак завжди вітаються фундаментальні дослідження, які покликані не лише інвентаризувати та класифікувати мовні факти, а й пролити світло на їхню генезу, встановити закономірності еволюції будови мови.

Унікальність англійської мови визначається історією її становлення та розвитку і полягає, по-перше, у відсутності традиційної граматики зі звичною багатою морфологією іменних частин мови, по-друге, у парадоксально великому словниковому складі, по-третє, у провідній ролі її синтаксису. Окремішність сучасної англійської мови зокрема полягає і в тому, що спосіб утворення питальних речень шляхом зміни порядку слів вживається лише у 1,4% мов світу. Тож актуальним є окреслення тенденцій і шляхів розвитку цієї мови, що зокрема зумовили таке аранжування питальних речень.

Посібник створено на теоретичних засадах двох парадигм – генеративної граматики й історичної прагматики, що уможливить отримати висновки з високою пояснювальною силою. На відміну від давньоанглійського, який вирізняється відсутністю помітних новацій на синтаксичному рівні, середньо- та новоанглійський періоди визначаються серйозними зрушеннями, які торкнулися всіх мовних рівнів, включаючи і синтаксичний, тож основна увага звернена до фактів англійської мови XII–XXI ст.

Посібник розраховано на студентів-філологів старших курсів, які вже вивчили дисципліни "Вступ до германського мовознавства", "Історія англійської мови", "Теоретична граматика англійської мови".